

«Так-так», - сказав Бог. Далі Дідро знову питає: «А скажи, Боже, це правдв, що на світі ніщо не робиться без твоєї волі, що ти все знаєш і передбачаєш?». «Так, це правда»,- відповів Бог. «То ж що отримується, - зауважує Дені. – Те, що я став безбожником, відбулося також з твоєї волі. І тепер за те, що ти натворив, я маю відповідати?». «Так-так, - сказав Бог. – Гарзд, йди в рай». То ж, відспівуючи покійника, насамперед треба говорити про нього як про людину із значимим життєдінням, а не якимсь «рабом Божим». Цей вислів з'явився за років зародження християнства, за умов рабовласницької Римської імперії. Протестуючи проти соціального приниження, не сприймаючи його реалії, людина віддавала себе у повну власність Бога, ставала в своїй уяві його *рабом*, а не власністю якогось землянина.

То ж не «рабів Божих» - отців Степана й Іванів - ми поховали, а його служителів. Це мали б визнати Церкви, до яких вони фізично належали й залишаються їм належними своїм творчим богословським здобутком після своєї смерті. Без двох отців Іванів Греко-Католицька Церква в діаспорі златинщилося б, не мала б тих десятків громад в країнах їх священничої діяльності. Вони були вірною підмогою у митрополита Йосифа Сліпого після його приїзду до Риму з московської неволі і перетворення у «в'язня Ватикану», діяльності із збереження на українських поселеннях в діаспорі Української Греко-Католицької Церкви. Нове керівництво, прийшовши до влади на готове в діаспорних єпархіях, не хоче згадувати мурашину працю отців із формування парафій, будівництва храмів, творення українських шкіл та багато чого іншого з україно-зберігаючого, що вони робили. Воно з метою власного возвеличення сприймає готове за належне й просто існує без його творця. «Вічна пам'ять» при цьому постає пустим звуком, бо ж внесок окремих зникає. Це б я відніс насамперед до єпископа Петра з Австралії, який ще за життя отця Івана Шевцівця всяк принижував його. Серед нас, українських релігієзнавців, пам'ять про отців, які були Почесними науковими співробітниками Відділення релігієзнавства, житеме вічно, бо ж наші творчі здобутки (як і видрукувані окремо праці Музички, Шевцівця і Ярмуса), передаються наступним поколінням науковців, поповнюють наукові бібліотеки, використовуються при написанні дисертаційних праць і при підготовці до друку нових тематичних збірників.

Стаття моя постала дещо змістовно неузгодженою, але акцентованими в ній проблемами хочу засвідчити актуальність релігієзнавчого іморталізму.

7.2. ДАЦЬКО Іван, отець. Вшануймо Івана Музичку!

Кожний християнин, що уважно читає послання св. апостола Павла, не може не звернути уваги на те, скільки разів він послуговується, так би мовити, військовою термінологією. Достатньо прочитати 6-ту главу послання до Ефесян (Еф. 6:10-17) – слова, якими також св. п. Патріарх Йосиф закінчив свій Заповіт: «Кріпиться в Господі та в могутності сили його. Одягніться в повну зброю Божу, щоб ви могли дати відсіч хитрошам диявольським. Нам бо треба боротися не проти тіла і крові, але проти начал, проти властей, проти правителів цього світу темряви, проти духів злоби <...> Тому візьміть повну зброю Божу <...>, щоб ви могли дати опір і ... міцно встоятися. Стійте, відтак, підперезавши правдою бедра ваші, вдягнувшись у броню справедливості, і взувши ноги в готовість проповідування Євангелія миру. А над усе - візьміть щит віри, яким здолаєте/загасите всі розпечені стріли лукавого. Візьміть також шолом спасіння і меч духовний, тобто слово Боже... Думаю, що св. Павло вичислив усі роди зброї, яку вживали за староримських часів, щоб представити християнина як воїна – справжнього послідовника Христа... А передчуваючи свою кончину, він пише до свого учня Тимотея (2 Тим. 4:7-8): «Я боровся доброю борнею, скінчив біг – віру зберіг. Тепер же приготований мені вінок справедливості, що його дасть мені того дня Господь, справедливий Суддя...».

Думаю, не помиляюся, коли скажу, що таким залишався до кінця свого життя новопереставлений наш отець Іван Музичка – як воїн Христовий, справжній військовий чоловік.

Ми всі вже могли читати про його дитячі та юні роки, про його село Пуків, місто Рогатин; знаємо про його любов до української мови, до нашої літератури, до музики, медицини, а передусім - до священства, і про його бажання стати священником. Ми чули від нього слова докору, які він висловив одного разу у делікатний спосіб тридцять років пізніше Патріархові Йосифові, що він не прийняв його в часи німецької окупації до Духовної Семінарії у Львові... Щоправда, Блаженніший Йосиф, так би мовити, відбився в елегантний спосіб, кажучи: «Так, Брате, скільки разів я пережив у своєму житті, що деякі з тих, яким я сприяв і допомагав, згодом зреклися мене і нашої Церкви, а скільки було таких, до яких я, може, твердо ставився і не сприяв їм, а вони в часи переслідування обороняли нашу Церкву, виявили вірність і до моєї особи...». Отець Музичка тоді так характерно для нього усміхнувся і сказав оте своє типове «Еге...», але відчувалося, що був вдоволений цією відповіддю.

Не було ради, до семінарії він не прийняв, однаке Господь часто кличе своїх учнів у дивний спосіб. Отець Іван навчається, набирається досвіду, йде в похідні групи і робить свої висновки. Він учительське, грає на скрипці, вступає у військо в рядах Першої дивізії «Галичина». – стає «військовим чоловіком»... Однаке при замкненому товаристві ми деколи чули від нього слова: «Та який з мене був військовий чоловік, коли я служив фельдшером і був диригентом оркестри...».

Чи був отець Музичка «військовим чоловіком», а чи ж ні, даймо собі відповідь самі, але безперечно, що він хотів стати воїном Христовим. Після короткого полону в Римі, він 21 листопада 1945 року вступає як семінарист до Української Папської Колегії св. Йосафата в Римі. Там Іван Музичка студіює філософію і теологію, багато читає, пише, стає редактором журналу колегії *Alma Mater*, диригує хором колегії, видає Гласописець. Хоча сам він того не хотів, настоятелі призначають його віце-префектом, а відтак префектом студентів – семінаристів Колегії. 3 травня 1951 року Іван Музичка приймає з рук архієпископа Івана Бучка єрейські свячення, в 1953 році здобуває ступінь доктора богослов'я, ... і приглядається, обсервує, далі вчиться, набирає досвіду та робить свої висновки.

Його святитель, архієпископ Іван Бучко, його цинив. Відповідальність тодішнього архієпископа скитальця була великою: духовна опіка над усіма нашими вірними у післявоєнній Західній Європі. Крім о. Мирослава Марусина, о. Івана Хоми і п. Василя Лосічка, владика Бучко бажав, щоб і отець Музичка став його секретарем. Однаке наш покійний отець Іван цього не хотів або, як пізніше нам казав: «Я хотів лишитися вільною людиною...». Отець Іван Хома йому радив, що як покличе його владика Бучко на розмову, то «цілуй у руку». Але молодий отець Музичка руки не поцілував... «І так закінчилася моя церковна кар'єра», – згодом жартував Покійний..

Владика Бучко висилає тоді його в половині 1953 року до Англії, де він служить співробітником у Рочдейлі, а після кількох місяців нелегкого життя з твердим парохом він у 1954 році стає парохом у Вольвергемптоні, Бірмінгемі і в інших містах, де оселилися наші вірні англійського Мідленду (середньої Англії).

Отець Музичка вивчає англійську мову, володіє нею вільно, як і німецькою, італійською (знав він також іспанську та французьку), не говорячи вже про російську, польську чи латинську мови. Він багато читає, стає книголюбом і збирає книжки... Отець Музичка не ізольовується, він знайомиться з місцевими англійськими єпископами, бере участь в деканальних зборах англійського римо-католицького духовенства (чого не робив ніхто з інших наших отців на тому терені), він заводить дружні зв'язки і з польськими вірними та священиками, внаслідок чого стає близьким приятелем єпископа Владислава Рубіна. Ця дружба дуже придалася, коли єпископ Рубін згодом (1979 р.) став кардиналом і префектом Конгрегації для Східних Церков. Тому що його рідний брат, Стефан, нині вже покійний, студіював у Мадриді, отець Музичка на час студій брата стає, з благословення архієпископа скитальців, академічним душпастирем українських студентів в Іспанії.

Покійний любов молодь, часто бував у пластових чи сумівських таборах, а передусім - багато писав. Його друкують у газетах «Християнський Голос», «Голос Христа Чоловіколюбця», «Наша Церква», »Українська Думка» «Вісті з Риму», у бюлетені

священниого Товариства св. Андрея, і так аж до наших днів у журналі «До Світла». Отець Іван Музичка писав спогади – з війська, з полону, із семінарійного життя. Пише він добре, представляє дійсність такою як вона була, не бракує там і позитивної критичності. І хоча він не поцілував руку свого святителя у 1953 році, все ж улюбленим його читачем був саме архієпископ Бучко, який завжди його цинив за його ревність, відданість й творчість, і з нетерпінням чекав. коли появиться у «Християнському Голосі» наступний фейлетон Кашука – псевдонім о. Івана Музички. Таких фейлетонів він написав десь біля двохсот – дотепно і з гумором, сарказмом та й з критикою він описував реалії українського еміграційного життя. Вже будучи в Римі, отець Хома нам оповідав, що як до владики Бучка надходило найновіше число «Християнського Голосу», то він насамперед читав фейлетони «Кашука» і часто сердечно сміявся... Гадаю, що варто було б нам, дослідникам, зібрати ці фейлетони і видати окремою книжечкою...

Вийшовши на волю, св. п. Патріарх Йосиф скоро спостеріг ревність і працьовитість отця Івана і хотів його мати при собі в Римі, при Українському Католицькому Університеті. Отець Музичка радо приїжджав до Риму, проте залишатися тут назавжди він не хотів, бо надто любив душпастирську працю і своїх вірних. Однак обставини склалися інакше – саме так, як отець Іван не бажав. Він приїхав до Риму в жовтні 1975 року, і коли я, автор цієї статті, його провів до його кімнати (в якій тепер йому й судилося померти), він мені сказав: «То я вже тут на постійно. Звідси мені – вже нікуди».

І чого тільки тут у Римі отець Іван за ті сорок один рік не робив, яких функцій він не виконував... Віце-ректор, згодом проректор, а відтак ректор Українського Католицького Університету, парох церкви свв. Сергія і Вакха, ректор, а згодом духівник Колегії Святої Софії, ректор собору Святої Софії, член Релігійного Товариства «Свята Софія», дійсний крилошанин Львівського Архiepархіального Крилосу, член Львівської Архiepархіальної Консistorії. І при цьому постійне викладання, зокрема з улюбленої ним катехитики і пасторального богослов'я. Хоч формально редактором «Богословія» і «Благовісника» був отець Іван Хома, але фактично левову частку роботи виконував саме отець Музичка. Скільки статей у цій же «Богословії», скільки рецензій, вся рубрика «Всячина – Varia» були з-під його пера. Вся коректура різних видань УКУ переходила перед його очима. Коли було потрібно, він працював у Літургійній Комісії. Редакція п'ятнадцятиомової збірки *Opera Omnia* Патріарха Йосифа – переважно його робота. Скільки він готував послань, листів, звернень Блаженнішого ... і все появлялося не за його підписом ... З досадою і гумором говорив отець Музичка: «Я хіба тільки пишу “голодні кавалки” і ніяк не можу зібратися, щоб видати свою книжку – підручник з катехитики... Цієї книжки він так і не написав, зате лишив нам силу-силенну статей... Мабуть десь біля п'ятисот... Вважаю, що варто зібрати все це до купи і видати *Opera Omnia* о. Івана Музички.

Отець Музичка мав енциклопедичні знання. З ним можна було дискутувати на різні теми – богословські, філософські, політичні, історичні, говорити про мистецтво. Він знав медицину, фізику, хімію... Словом, він постійно читав і доповнював свої пізнання.

Організація Літніх академічних курсів (а відбулося їх чотирнадцять) була в руках покійного професора Богдана Лончини та отця Івана Музички. Він був знаменитим і доступним викладачем. Готувався до викладів солідно. У програмі цих курсів завжди були спільні вечори, гутірки, прогулянки з курсантами. Зокрема незатертими лишається в моїй пам'яті святкування Різдва св. Івана Хрестителя – так званого Купала – 7 липня кожного року. Серед співробітників Патріарха Йосифа було багато нас Іванів – стільки, що неприхильні люди з іронією говорили, що Блаженніший Йосиф окружився самими Іванами... А Іваном звалися в нас, крім о. Музички, о. Гриньох, о. Хома, о. Тилявський та й я, о. Іван Дацко... Тепер лишився я сам ще серед живих... Блаженніший Йосиф в цей день не тільки служив тут у соборі Святої Софії Архiepерейську Святу Літургію, але лишався на обід, радів з нами, і ми святкували, співали, веселилися. Отець Музичка мав гарний другий тенор. Незабутнім у моїй пам'яті лишиється день 7 липня 1977 року. Скільки його задумів - і здійснених, але також і нездійснених мрій залишилося...

Вже наприкінці життя Патріарха Йосифа, отець Музичка береться за організацію Дияконських курсів. Їх відбулося чотири. Отець Іван був і організатором, і викладачем, і душею цих курсів. Три курси відбулися в приміщеннях УКУ, а четвертий - в монастирі «Студіон». Він переконав і тодішнього архиєпископа-коад'ютора Мирослава-Івана Любачівського викладати на тих курсах. При цьому все життя був вдячний, що владика Мирослав-Іван прийняв це запрошення.

Не забував ніколи покійний своїх вірних в Англії. Він часто їхав туди, бував там у душпастирських цілях. Коли Блаженніший Йосиф у 1977-79-х роках придбав прекрасний будинок у Лондоні як Філію Українського Католицького Університету, він став першим директором Філії й після Блаженнішого Йосифа першим Головою Британського Товариства «Свята Софія». Він і там організовував різні конференції й виклади.

Коли Україна стала незалежною, а наша Церква вільною, о. Музичка, будучи вже в поважному віці, кілька разів на рік їздив в Україну, у свій Пуків. Він написав книжечку про своє рідне село. Коли я цю книжечку перечитав, то не знав, яке місто більше – Пуків чи Париж... Отець викладав, очевидно, у нашому Українському Католицькому Університеті, викладав і організував перші катехитичні курси, так що сміливо можна поставити питання: що робила би наша дорога Сестра Луїза у перших роках без отця Музички? Він викладав у Львові в Національному університеті імені Івана Франка, у Політехніці, у Львівській академії мистецтв. Перший раз у 1992 році отець Музичка приїхав до Києва... Повернувшись, він мені сказав: «Отче Іване! Я нарешті побачив Київ – столицю вільної, самостійної України!».

Отець радів, уболівав та сприяв відродженню Львівської Богословської Академії, а згодом і Українського Католицького Університету. Відтак віддаймо належну данину історії... Блаженніший Мирослав-Іван мав серйозні наміри призначити отця Музичку ректором Львівської Богословської Академії. Думаю, радше знаю, що єдиною причиною, через що так не сталося, було те, що на той час отцеві Музичці виповнилося вже 72 роки. Блаженніший Мирослав чудово знав, що отець Музичка не з тих, хто шукає почестей. Тодішні обставини вимагали молодой, сильної людини, і ректором став тоді отець Михайло Димид, а згодом отець (нині владика) Борис Гудзяк. І я переконаний, що рішення було правильне. Щобільше, я сам питав отця Музичку, чи він готовий стати ректором УКУ у Львові. На це він мені відповів: «Та що Ви? Куди ж мені тепер до того? Нехай до того діла беруться молоді руки, а я завжди, доки матиму силу, допомагатиму УКУ, і тим якраз більше зроблю для справи, ніж старий і немічний ректор».

Доля так ним покерувала, що хоч він і часто приїжджав до Львова, все ж постійно проживав у Римі. До останніх днів він уболівав за долю УКУ у Римі, до кінця життя дбав і піклувався, щоб відбувалися тут виклади, конференції чи курси. А передусім залежало він переймався тим, щоб належно – урочисто, літургійно і науково – ми щороку дня 8 грудня відзначали свято нашого покровителя, св. Климента Папи. Він був свідомий вартості Риму і вважав, що на першому місці, після України, слід дбати про розвиток УКУ і всіх наших установ у Римі.

Придивляючись до постаті покійного отця Івана, бачимо людину зі спражньою священною поставою – як це любив повторяти Патріарх Йосиф. Характер в нього був врівноважений, хоч мав деколи нахил до меланхолії. Він був людиною второпною і благорозумним священиком, який – завдяки цій прикметі – розв'язував важкі, часто й особисті, проблеми й ситуації.

Він був надзвичайно добрим сповідником. Я хочу наголосити на цьому, опираючись на свій власний досвід. Будучи вірним священиком католицької Церкви, отець добре усвідомлював, що з проповідальниці він повинен говорити як учитель і навчати науку Христову і його Церкви. Однак у сповідальниці – він старався бути справжнім лікарем, який шукав всіх доступних та дозволених ліків, щоб людина, яка прийшла покаятися, видужала.

Отець Музичка був повсякчасно відданим Главам своєї Церкви. Чи то глава Церкви звався Андрей, Йосиф, Мирослав-Іван, Любомир чи Святослав, він їх усіх любив, поважав і

шанував. Це, однак, не означало, що він не міг висловити і критичну думку чи слово: він робив це не одноразово. Блаженніший Йосиф спочатку різко реагував на таку критику, але бувало і таке, що якийсь час потому він поступав тому, як пропонував отець Музичка, і то неначе ця ініціатива виходила від нього... За те Блаженніший Йосиф його дуже цинив.

Саме тому, як Патріарх Йосиф святив на владик отців Стефана Чміля, Івана Хому та Любомира Гузара в монастирі «Студіон» 2 квітня 1977 року, то як свого наступника він бачив саме особу отця Івана Музички... Однак наш отець Іван відмовився від запропонованої йому єпископської гідності і можливого предстоительства Церкви. Отець Музичка відмовив Блаженнішому у цьому проханні. Блаженніший був тим невдоволений, але поставився з повагою до його рішення і відтоді шукав можливостей переконати єпископів обрати владика Любомира Гузара своїм наступником. Хоч отець Музичка відмовився від єпископського служіння, він був єдиним і важливим свідком цієї хіротонії. Згодом, коли я його запитав: «Чому ж Ви відмовилися від єпископства?», то він, може наївно, але щиро відповів: «Та який там з мене був би єпископ!»

Після смерті Патріарха Йосифа отець Іван Музичка пережив два важкі інфаркти серця, так, що ми боялися, що він передчасно вмере, піде з життя. Він фактично провів на лікарняному майже цілий рік, лікуючись і в Римі, і в Лондоні, де він щасливо переніс т. зв. операцію відкритого серця... Однак і це минуло, і слава Богу, він ще прожив майже 32 роки...

Впродовж усього свого життя отець Музичка зберіг гарну, властиву йому, рису доброго гумору. Любив анекдоти, карикатури і передусім - життя. Дійсно - він був справжньою доброю людиною!...

Любив він монахів-студитів і ще перед смертю мене питав: «Де є наші студити? Що буде зі “Студіоном”?». Він до смерті переймався й переживав майбутність цього монастиря, який він так любив і в якому провів не один місяць свого життя, зокрема коли був недужим. Любив наш отець Іван в особливий спосіб Сестер. З ними він, крім духовних наук, міг пожартувати і посміятися, не раз перекручуючи їхні імена... Напевно, це пам'ятають Сестри Катехитки св. Анни з часів, як він був парохом на Мадонні, і якого вони доглядали в старшому віці вже у Львові, коли він їхав на довший час в Україну.

В особливий спосіб любив він Сестер Василянок, що його доглядали довгі роки. Коли я був у Римі два тижні тому, незадовго перед його смертю, я провів з ним кілька незабутніх розмов. Отець Іван тоді, між іншим, сказав: «Ці наші сестри Василянки з такою любов'ю мене доглядають, вони прямо як ангели». Почути такі слова від військового чоловіка, який не любив компліментів, було справжньою рідкістю.

Особливо слід підкреслити те, що після Бога, своєї Церкви, її Глави і України покійний отець Іван Музичка любив наш Український Католицький Університет. Він особливо вболівав за його долю у перші роки існування цієї нашої високої наукової установи. Він всіма силами старався знайти якийсь позитивний вихід із ситуації, які не раз видавалися невиносимими. Згодом він радів його відродженню, розвитку і зростанню у Львові. Він постійно, передусім на руки Владики Бориса Гудзяка і отця Богдана Праха, давав нам цінні вказівки і поради. Передусім наполягав на живій діяльності УКУ в Римі і практично до кінця свого життя він мене запитував: «Чи і як Ви zorganizували празник св. Климента Папи?»

Коли в листопаді 2013 року отець Ректор Богдан Прах в моїй присутності формально запитав покійного, чи він згідний прийняти Почесного доктора УКУ, він з місця і з радістю відповів: «Так! Це для мене - велика честь!». Згодом він кілька разів давав мені зрозуміти, як він цинить цю гідність і наскільки дорога йому Грамота Почесного доктора УКУ, яка, оправлена й висить у його кімнаті. Вважаю, що тепер, після смерті свого бувшого ректора, УКУ - і тут в Римі, і у Львові - повинен присвятити одне з гідних приміщень пам'яті о. Івана Музички. Може саме в такому місці бути багатьом книгам із зібрання отця, бо Покійний дуже любив читати і був великим бібліофілом.

Хочу тут сказати ще кілька слів зі свого особистого життя, яке з 1953 року безпосередньо пов'язане із особою покійного. Саме Іван Музичка приготував мене до Першого Святого Причастя, яке я прийняв на початку 1954 року. Моя мама - вона ще й сьогодні живе і є на десять місяців молодша за отця - і вся наша родина дуже його любила. Він залюбки бував у нашій хаті, подеколи ночував у нас, як ми ще жили в Рочдейлі в Англії. Перед смертю отець не раз мене ще запитував: «А як там Ваша мама?»

Зі смертю отця Івана Музички відходить у вічність останній священник зі старшого покоління, на якого я дивився з долини вгору. На жаль, вже немає в нашій Церкві таких священників – немає вже таких, як отець Іван Музичка, отець Іван Гриньох, отець Степан Чміль, отець Василь Лаба, отець Богдан Липський, які напевно мали свої часом зумовлені недосконалості, однак були великими і стійкими особистостями! Вони в особливий спосіб любили свою Церкву, її Главу, і журилися її долею. Про них дійсно можна сказати: *Duc in altum!* Вони воістину закинули сіті своєї духовості глибоко своєю священничою поставою, духовністю, своїм досвідом, знанням і зокрема справжнім великим свідченням. Нехай вони стануть викликом сьогодні для молодих священників, щоб і серед вас виловилося прийдешнє покоління великих особистостей і святих священнослужителів...

Коли я був востаннє в Римі, щоб особисто попроситися з покійним отцем Іваном, він мені вимовив такі слова: «Отче Іване, я вже більше не є військовим чоловіком. Я гарне і довге життя пережив, а тепер я буду вмирати». Очевидно, я бундючно відповів: «Дайте собі спокій, Військовий Чоловіче, Kopf hoch! – Голову вгору!». Однак він з усмішкою і притаманним йому гумором мені відповів: «Ех, не молодий вже чоловіче, я буду вмирати...». Він і я добре знали, в якому стані він перебуває. Слова його сповнилися в понеділок, 22 лютого 2016 року, о годині 20-й... Очевидно, нам сумно, нам жаль і до наших очей тиснетесь слеза, та таке Боже повеління...

Дорогий мій Учителю, довге, добре і богоугодне життя Ти прожив. Наш отець Іван Музичка – Військовий Чоловік, та в дійсності Великий Воїн Христовий, в якому найбільш влучно втілюються слова св. апостола Павла: «Я боровся доброю борнею, скінчив біг – віру зберіг. Тепер же приготований мені вінок справедливості, що його дасть мені того дня Господь, справедливий Суддя...» (2 Тим. 4:7-8). Воістину подвигом добрим подвизався новопереставлений наш священноєрей Іван упродовж 95 років свого праведного життя!...

Тлінні останки його, які будуть знаходитися у крипті собору Божої Премудрості у Римі, нагадуватимуть прийдешнім поколінням, зокрема кандидатам до священства і працівникам, викладачам, професорам, ректоратові й членам сенату Українського Католицького Університету, Великого Христового Воїна – отця Івана Музичку. Нехай Всевишній Господь прийме душу новопереставленого священноєрея Івана Музичку в оселі праведних, де немає болізни, ні печалі, ні зітхання, але життя безконечне!... Вічна Йому Пам'ять!